

och styres sedan 1888 af personalen såsom association med hr Gustaf Fredrikson som direktör. Salongen rymmer 640 åskådare.

Vägg i vägg med teatern står *Järnkontorets hus*, från medlet af 1870-talet, byggt efter ritningar af A. Kumlien, prydt med en serie medaljongsporträtt af svenska kemister och öfriga främjare af bergsindustrien och med en fris utefter husets hela längd, framställande en serie bilder ur järnförädlingens utveckling i Sverige — af Frithiof Kjellberg.

Det sista huset i sträckan är Palmeska huset. En af de stora bodarna i dess bottenvåning upptages af *svenska konstslöjdställningen*, fröken Selma Gjöbels af resande främlingar mycket uppmärksammade affär för försäljning af alster af svensk konstslöjd och textil industri. Den har på sista tiden fått en konkurrent i Jakob Kulles försäljning af svenska väfnader och textila mönster, Drottninggatan 36.

Blasieholmen.

Vi stå nu på *Södra Blasieholmshamnen*, tilläggsplats för en hel rad af skärgårdsångare — från Saltsjöbadens färjor, som lägga till nedanför Karl den tolfte staty, och ända fram till Nationalmuseum.

Af de byggnader, som radat upp sig utefter hamnen, förskrifver sig flertalet från 1870-talet. Palmeska huset är det nyaste bland dem, norska ministerhotellet är det äldsta. Närmast Palmeska huset ligger det Sörensenska — efter ritningar af Helgo Zettervall — med sina torn och med statyer utefter takkanten höjande sig pompöst öfver de kringliggande husen. Det utgör en till- och ombyggnad af det gamla Fersenska huset — under Frihetstiden och Gustavianska tiden medelpunkten för det politiska lifvet inom Stockholm. Till detta hus hörde den nedanför liggande terrassen med dess trädgård — den i äldre beskrifningar af Stockholm mycket omtalade »Fersenska terrassen» med dess härliga utsikt öfver strömmen och slottet och förbi Norrbro uppåt Mälaren.

Följer så *Grand hotel* med det bästa läge ett hotell gärna kan äga och med en paradvåning, som jämte den i Hotel Continental utgör Stockholms för större och mindre

festligheter mest anlitade. Vidare det Bolinderska huset i venetiansk stil — äfven af Zettervall — samt Norska ministerhotellet, förutom Fersenska huset den enda af dessa byggnader, som har historiska anor. Det byggdes af frihere Arvid Forbus i medlet af 1600-talet och har sedan tillhört bland andra presidenten Erland Broman och general Pechlin, som bodde där till dess han blef fängslad efter Gustaf den tredjes mord. På 1860-talet ombyggdes huset i och för sitt nuvarande ändamål.

Blasieholmen har i gamla tider varit en verklig holme. Den skildes från fastlandet genom ett vattendrag, Näckströmmen, som gick från Nybrovikens innersta del ned till strömmen, ungefär där Kungsträdgårdsgatan nu går.

Blasieholmen har varit Stockholms aristokratiska stadsdel, högadelns och diplomaternas kvarter. Dess uppblomstring kan räknas från drottning Kristinas dagar. Hon skänkte frikostigt bort byggnadstomter därstädes, och snart reste sig flera ståtliga byggnader bland de små kåkar med verkstäder och ladugårdar, som där förut funnos.

De fleste af dessa gamla hus, af hvilka några voro särdeles ståtliga och representativa, äro nu rifna eller så förändrade, att de ha ingenting kvar af sin ursprungliga karaktär. Ett vackert undantag från denna regel bildar *Frimurarordens hus* vid Blasieholmstorg, för detta Bååtska huset, som varit i Magnus Stenbocks ägo och som sedan varit franskt och ryskt ambassadhotell. Huset är visserligen betydligt förstoradt i senare tid, men dess stil är pietetsfullt bibehållen och dess fasad åt torget med den stenlagda gården, omsluten af de båda framskjutande flyglarna och gallret med dess grindar, har sitt äkta gamla utseende bevaradt.

Vid nämnda torg ligger ock utrikesministerns hotell, för detta Gyllenstjernska huset, helt enkelt till det yttre.

Vid Blasieholmsgatan invid torget ligga midt emot hvarandra *Blasieholmskyrkan* — uppförd i medlet af 1860-talet på enskildt initiativ — och *Svenska teatern*, som byggdes af Edvard Stjernström efter ritningar af E. Jacobson, invigdes 1875 och för närvarande upptages af Kungliga operan i förväntan på det nya operahusets fullbordande. Salongen har 1,150 åskådareplatser.

Bland husen vid *Norra Blasieholmshamnen* är endast ett märkligt: *Höganäsmagasinet*, efter ritningar af Ludvig Peterson fullbordadt 1891, byggt af järn och af Höganäs' eldfasta

Skridskoåkning på Nybroviken.

tegel, ett förträffligt prof på hvad vår nyaste arkitektur kan åstadkomma i gedigenhet och i själfständig formgifning, som klart och bestämdt angifver byggnadens ändamål. Vid samma hamn ligger Musikaliska akademiens byggnad — från 1870-talet — med sin stora konsertsal.

Den inre delen af Nybroviken mellan Blasieholmen och

Höganäsmagasinet
vid Nybroviken.

Östermalms strandväg utgör vintertiden en enda stor skridskobana, försedd med musikpaviljong och om aftonen upplyst af elektriska ljus. Andra väl hållna skridskobanor finnas flera inom Stockholms område, ute på Mälaren mellan Mälartorget och Södermalm, på Klara sjö, på Hammarbysjö, och den nyaste af dem alla, den på fastlandet anordnade i Idrottsparken.

På utfyllnaden i Nybrovikens innersta del anlades i medlet af vårt århundrade *Berzelii park*, lummig och vacker med sin lilla fontän, sin staty af den store kemisten *Berzelius* — rest 1858, modellerad af Qvarnström — och med det stora här ofvan redan omnämnda förlustelseetablissemnet *Berns salonger*.

I Berzelii park.

Aldeles där bakom ligger vid den från Kungsträdgården ledande Warendorfsgatan och med fasaden utåt parken *Mosaiska församlingens synagoga*, en särdeles stilfull byggnad i österländsk smak, fullbordad 1870 efter ritningar af Schölander. Synagogans inre är liksom dess yttre originelt och

Början af Birger Jarlsgatan.

konsekvent genomfördt, ett förträffligt prof på dess upphöfsmans förmåga att med begränsade medel åstadkomma något konstnärligt individuellt och värdefullt.

På norra sidan begränsas Berzelipark af Norrmalmstorg och Hamngatan, på senaste tiden utvidgad och ståtligt bebyggd på denna sträcka. Här står grefve von Halwyls praktfulla nya palats i spansk renässansstil — ett verk af arkitekten I. G. Cla-son — och därinvid hörnhuset vid Birger

Synagogan.

Jarlskatan i stoltserande fransk renässansstil, medan det motsvarande hörnet af samma gata och Nybroplanen upptages af det präktiga *Sjöqvistska huset* — af Ludvig Peterson — i själfständigt behandlad engelsk gotik, ett af de mest originella och på samma gång storslagna prof på modern stockholmsarkitektur.

Härifrån är den breda Birger Jarlskatan dragen genom de gamla Nybrokvarteren fram till Stureplanen och till Engelbrektsplanen invid Humlegården. Och österut går härifrån Strandvägen utefter Nybroviken fram till Djurgårdsbron.

— — —
Längst ute på Blasieholmen och midt emot slottet ligger *Nationalmuseum*, upptagande statens historiska och konstsamlingar.

De historiska samlingarna stå sedan 1786 under Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens vård. Konstafdelningens stomme utgöres af det af Gustaf den tredje planlagda men först efter hans död — 1794 — grundade »Kungliga museum», dit Lovisa Ulrikas och Gustaf den tredjes konstsamlingar öfvergingo. Sedan samlingarna år 1866 blifvit förflyttade till nationalmuseum, ha de betydligt tillväxt.

Nationalmusei byggande beslöts af riksdagen 1844—1845 — med en enda rösts majoritet. Det dröjde sedan länge, innan vederbörande kunde enas om *hvar* museet borde förläggas och *hvem* som skulle göra ritningarna därtill. Efter mycket krånglande blef uppdraget öfverlämnadt till den tyske arkitekten Stüler. Riksdagens anslag hade från början gällt 750,000 kronor — men när byggnaden stod färdig hade den kostat 2,130,000, hvartill kommo 95,000 till ordnande af platsen däromkring. Och då hade vederbörande måst afstå från den ursprungliga planen att i byggnaden inrymma äfven kungliga biblioteket och måste bygga ett särskildt hus åt detta.

Museibyggnaden är hållen i veneziansk palatsstil och uppförd af sandsten. Fasadens midtparti är rikt siradt med relieffer i marmor, med porträttbyster och med statyer, framställande Sergel, den store skulptören, och Nikodemus Tessin den yngre, den store arkitekten.

Genom en loggia, hvars båda nischer inom den närmaste tiden skola komma att prydas af två bronsgrupper, »den konstnärliga fantasien» och »det konstnärliga skapandet» af Theodor Lundberg och Kristian Ericson, kommer man in i museets vestibul. Där stå Fogelbergs tre stora marmorstatyer Odin, Tor och Balder. De båda väggfälten på ömse sidor om trappuppgången fyllas af sex stora, sommaren 1896 utförda freskomålningar af Carl Larsson, som där framställt en följd representativa bilder ur den svenska konstens utveckling från medlet af 1600-talet till 1700-talets slut.

Bottenvåningen i museet upptages — förutom af det rikhaltiga *myntkabinettet* — af statens *historiska samlingar*. Ordnade i tidsföljd äro här samlade massor af fornminnen från stenåldern, järnåldern, bronsåldern, medeltiden. Här ses vapen, husgerådsting, verktyg, smycken af olika art, mynt, hemförda af vikingar och resenärer, här ses runinskrifter, kyrkliga prydadsföremål, snidade altarskåp, målningar från medeltiden. Här ses den från Storkyrkan hitflyttade Sankt Görans-gruppen, snidad i trä, målad och förgylld. Äfven en mängd olika föremål af historiskt intresse från nyare tider äro här samlade.

Våningen en trappa upp inhyser de *konstindustriella* samlingarna, bland hvilka keramiken är godt representerad, något som ock kan sägas om möbelafdelningen, som visar en följd smakfullt ordnade interiörer från olika tider. Här ses ock den mindre betydande samlingen af *egyptiska fornsaker* (omkring 900 nummer), samlingen af »*antika vaser* och andra

Nationalmuseum.

antika föremål af bränd lera» (vid pass 1,650 nummer) samt *skulpturafdelningen* (inemot 900 nummer), upptagande antika skulpturer i original, de flesta inköpta af Gustaf den tredje, vidare äldre och nyare utländska bilder i gipsafgjutning samt många svenska skulpturverk i marmor och brons.

Tredje våningen upptages af *målningssamlingen*, som räknar omkring 1,700 nummer. Det svenska måleriet — såväl det af äldre som af nyare datum — är rikt företrädt.

Af de utländska målarskolorna äro de flamländska och

Svenska skulptursalen i Nationalmuseum.

holländska afdelningarna de bästa, de innehålla många mästerverk. Rikhaltig och representativ är ock den franska afdelningen. Handtecknings- och gravyrsamlingen — omkring 100,000 nummer — är af högt värde och innehåller många sällsynta blad, däribland teckningar af flera bland konstens stormästare. Ett litet urval ur dessa samlingar är ordnad i »gravyrsalen» — öfriga blad tillhandahållas på begäran. Af akvareller och miniatyrmålningar finnas rika samlingar.

Bredvid och bakom museet är en liten park, som prydes af tre skulpturverk i brons, den populära gruppen »Bälte-

spännare» af J. P. Molin, gruppen »Fosterbröderna» af Th. Lundberg och »Yngling betraktande en sköldpadda» af J. Börjeson.

Skepps- och Kastellholmarna.

En promenad framåt Södra Blasieholmskajen bör utsträckas till Skeppsholmen, som ligger inbjudande med lummig grönska eller med hvita snöbackar.

Skeppsholmsbron och Skeppsholmen.

En vacker väg är det med utsikt öfver strömmen och hamnen med dess ångare och småbåtar, öfver Helgeandsholmen, slottet, Skeppsbron och Södermalms höjdsträcka, beherskad af de lifligt profilerade husen på bergskammen öfver Mariabissen, af Södra teatern och det smidiga vattentornet där bredvid, af Katarina kyrkas kupol och af byggnadskomplexet vid Ersta.

Skeppsholmen är svenska flottans ena station — den andra är förlagd i Karlskrona. Holmens för allmänheten afstängda norra sida upptager magasin, verkstäder, exercishus m. m. Till höger om den skuggrika allén, som går tvärs öfver holmen, ligga kaserner, sjökrigsskolans hus och befälets bostäder, den så kallade »långa raden», två långsträckta gamla stenhus med små trefliga trädgårdar nedanför åt sjösidan.

Det äldsta huset på holmen är nuvarande *Kanonierkasernen* — det fanns till redan på Johan den tredjes tid och kallades i gamla tider »Kung Johans hus». Sitt nuvarande yttre — med höga gaflar och små spetsiga torn i de fyra hörnen — fick det på 1840-talet.

Från samma tid stammar ock *Skeppsholmskyrkan*, byggd efter ritning af F. Blom. Den är en åttkantig centralkyrka, täckt af en låg kupol, som uppbär en lanternin i form af ett romerskt rundtempel. I kyrkan finnas skulpturverk af Byström och afgjutningar af Thorvaldsens apostlastatyter.

Två minnesmärken ha för ej länge sedan blifvit uppställda på Skeppsholmen, båda i form af bautastenar. Den framför vägen vid sjökrigsskolans hus uppresta står där till minne af den första kringseglingen af Asien, utförd af Nordenskjöld och Palander åren 1878—80. Den på höjden framför långa raden restes år 1890 på hundraårsdagen af slaget vid Svenskund

Följer man stränderna åt södra sidan, kommer man fram till den lilla bro, som för öfver till *Kastellholmen*, en trädbeväxt klippö ute i segelleden. På klippan stod förr i världen ett grått fästningstorn, nu är där byggt ett leksaksaktigt kastell med torn och tinnar och ett kanonbatteri, som med salut hälsar främmande krigsfartygs gästbesök i Stockholms hamn.

Nedanför vid holmens spets ligger en liten enkel, mycket besökt restaurant, vanligen kallad »Blås ut».

Vintertiden går en flottbro från Skeppsholmen öfver till Djurgården, om sommaren far man med ångfärja dit öfver.